N.F.S. Grundtvig “Udtog af den gamle danske Riimkrønike”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.12, april 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket,* 1816 (SJ: 297)

Teksten er etableret af Kirsten Vad
Punktkommentarer, indledning og tekstredegørelse er skrevet af Kirsten Vad, redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

|A:35

Udtog af den gamle danske Riimkrønike.

Denne Bog trykt, saavidt man veed, første Gang i Kiøbenhavn 1495 og sidste Gang 1613, er i mine Øine et sandt Klenodie og ganske anderledes værd at betragte og benytte end hidtil er skeet. En temmelig vid Mark er her for Historikeren at røre sig paa, da det vist nok fortjener en alvorlig Undersøgelse ikke alene om Bogen har været trykt *førend* 1495, som baade Titel og Slutning kan synes at sige[1], |A:36men endnu mere, hvorvidt den hele Bog kan være fra det femtende Aarhundrede, hvorvidt det kan kaldes een i sit Slags mageløs Bog, og hvad Udbytte den giver for Poesiens og Sprogets Historie. Her, hvor jeg kun har i Sinde at giøre mine Læsere lidt nøiere bekiendt med en mærkelig Bog, som vel faa af dem have seet, og maaskee endnu færre læst, da Stavningen i det mindste i den ældste Udgave let afskrækker den, der ikke er lidt bevandt med gammel Dansk vil jeg derimod lade det beroe ved nogle faa Vink og et Udtog, der kan sætte Læseren i Stand til at vide hvad han synes om Bogen.

At den ældste Udgave ender med Christian den Første og at den af 1533 derimod har en Tilsætning om Kong Hans beviser i det mindste at det var i |A:37Tidens Aand at fortsætte slige Riim uden at

giøre videre Regnskab derfor, og at det altsaa slet ikke er sagt, den er een Mands eller een Tids Arbeide, fordi den, uden videre Anmærkning, er trykt under eet, ja at ingen Forfatters Navn findes i Udgaven af 1495 synes mig allerede Beviis paa, at man ikke ret vidste hvem der egenlig var *Hovedmanden,* og af alle Mærker er det rimeligt, at den efterhaanden er bragt i Stand, af hvem der kunde rime bedst i Sorø Kloster, som af Absalon var bestemt til med særdeles Omhu at antage sig Rigets Krønike, en Broder Niels har vel skrevet det sidste, hvormeget det nu var, og Christen Pedersen maaskee Kong Hanses Riim, hvilket har givet Anledning til at Bogen tillagdes begge i Folkemunde, men tilskreves ingen af dem i de Udgaver vi har for Øie. Hvad der ellers *for mig* afgiør Sagen er den øiensynlige Skilsmisse jeg paa flere Steder finder, ikke alene i Henseende til Stavning, Riimviis og andet Sligt, men hvad der er meer, i Henseende til Sproget, det poetiske Indhold og Udtryk, saa at ingen skal bilde mig ind at hele den Bog er fra første Færd flydt fra een og samme Pen, eller opkommet i een Mands Hjerne. Den anden Bemærkning jeg her har at giøre, gielder Bogens Skikkelse og Indretning i det, at hver Konge indføres selv talende, ja fortæl|A:38ler endog stundum hvorhen man førde hans Lig, noget der giver det hele et forunderligt Liv, og synes mig at være ret ægte Dansk, thi det røber unægtelig en naturlig Hang til i Mindet at omgaaes de Døde som Levende, ikke at finde sligt *unaturligt*, som vist alle Udanske vil kalde det. Vel finder man Skygge af samme Indretning i den korte svenske Riimkrønike, men det er ogsaa bogstavelig en Skygge, uden mindste Liv og Aand, saaledes som man efteraber, hvad man ei kan eftergiøre, og det stadfæster da min Mening, istedenfor at rokke den. Hvorvidt jeg imidlertid dømmer ret om det svenske Mikmak, skal jeg en anden Gang give mine Læsere at betænke, ved at levere et troe Udtog af begge de svenske, saakaldte Riimkrøniker, og har intet imod, at de der ei kiende Sagen, saalænge opsætte deres Dom, som det vel kunde synes betænkeligt at bygge paa en Skribents Ord, der aldrig har dulgt hvor lavt han i det hele vurderer Sverrigs historiske og poetiske Litteratur, lige indtil Bøgerne af Lagerbring, som ingen ægte Svensker var, og de allernyeste Digte, som han ikke kiender.

Hvad nu de følgende Stykker angaaer har jeg kun det at anmærke, at de ere ordret afskrevne efter den ældste Udgave, men at jeg, for at lette Læsningen, har læmpet Stavemaaden, saavidt det kunde |A:39giøres behov, efter den nu brugelige, hvorover jeg ingen Samvittighed kan giøre mig, da det her kun er Sagen at giøre Bogen, ikke Bogstaverne mere bekiendt.

1

Titelen er nemlig: den danske Krønike *vel overseet* og ret, (rettet) og Slutningen: da var denne |A:36Krønike trykt *af ny*. Lægger man

hertil, at den plattydske Oversættelse er gjort efter et Exemplar som Ditmarskerne erobrede Aar 1500 og fører en ganske anden Titel med Nævnelse af Broder Niels fra Sorø, da synes det ikke urimeligt, at der kan have været en ældre Udgave, maaskee foranstaltet udenlands, og derfor riig paa Trykfeil. Saameget er vist, at den plattydske Krønike ikke er oversat efter vore bekiendte trykte Udgaver.

Humble.

Jeg Humble vil ei have forgiæt
At Danske komme først af Japhet
Som Noes Søn den tredie var,
Han skjulde sin Fader, da han laa bar,
Derfore han velsignet blev,
Med Sem sin Broder gild og giev.
Da Noe velsignede hannem med Gud
Og bad hannem vides om Landen ud,
Og Cham hans Broder bad være hans Svend,
Som han haver været og er og end.
Den Velsignelse have danske Mænd ærvt[2]
Som Japhet der' Fader fik dem forhvervt,
De henne beholde til evig Tid,
Thi mue de leve foruden Qvid[3].
Han fødde en Søn, Magog hed hand
Hans Slægt kom først til disse Land;
|A:40I Skaane og Gødeland sættes de,
Gødinge af Gog saa kalles de,
Somme de spreddes os hid til Hand
Og somme de bleve i Gødinge Land,
I Saruds, Abrahams Oldefaders Tid
Da komme de først i denne Liid[4]:
Det var ved 1849 Aar
Efter at Verden skabed vaar.
Her sade de længe i mange Aar,
Og ingen iblandt dem Konning vaar,
Men Dommer og Høvdinge havde de,
Som dem og Landet skulle forsee[5],
Til Gideon, den Dommer giæv
For Israels Folk Forstander blev
Og hadde dem da i tyve Aar styrt
Og mange af deres Fiender myrt;
Da var min Søn som kalledes Dan
Skikket til Konge og til Formand
I Siæland, Loland, Falster og Møen ei forgiæt,
Hvilke Land som kalles Videslet,

Ved 2740 Aar
Efter at Verden skafter vaar.
|A:41Saa komme da Tydske i Jutland ind,
At skenne og brænde lagde de paa Vind,
De syndre Jyder dem slove de paa,
De hadde saa tænkt deres Land at faa.
Thi sendde de Bud da til min Søn,
Fordi han var en Kempe køn[6],
Han foer med dem de Tydske imod,
Og slov dem alle der ned for Fod.
Saa hylded de hannem for en Formand,
Og nævnde deres Land saa alle af Dan,
Som ere Jutland, baade Frysland og Fyen
Siæland, Skone, Halland og Møen[7],
Laaland, Langland og Falster med,
Og mange Smaaland, som ligge derved,
At han skulle ene siden forstaa
Forskrevne Land, baade store og smaa,
Da Thole havde da i atten Aar
Standet for Israels Folk til Svaar.
Siden hjalp han Angul Broder sin
At komme saa i Engeland ind,
Jeg vil det sige foruden Svig,
Det Rige gav han og Navn af sig.
|A:42Da jeg hadde da den Glæde seet,
Som disse mine Sønner var da skeet,
I Siælands Land da blev jeg død,
Som jeg hadde boet i Løst og Nød,
I min Gaard jeg mig bygde til Gavn
Og kalled' en efter mit eged Navn.

2

Arvet.

3

Mue er: mægte, formaae, deraf Formue.

4

Paa denne Leed eller Kant.

5

Her har vi forsee i dets ægte Bemærkelse som: *forsyne, forsørge*, i hvilken Mening man endnu siger om et Barn som døer: det er vel *forseet*.

6

Køn, djærv, bruges endnu i adskillige Talemaader, Angel-Sachsisk con, det Tydske kühn.

7

Udentvivl har her staaet *Føin* og *Møin*, som rimer sig, og ligner Indbyggernes Udtale.

Skjold.

Det bør hver Konning at have til Sæd,
Beskærme sine Land og holde Fred,
Og vide og giøre sin Almue Gavn,
For hvilke han bær sit Konninge-Navn,
Jeg elgste mit Riges gode Mænd
Jeg hjalp og trøste dem hver og en[8],
Fattige Folk giorde jeg og saa,
Thi monne det mig vel med alle gaa,
Den som arm og usel var
Jeg gav hannem Gunst og gode Svar,
De der' Gield ei gielde kunde
Jeg hialp at de der Gavn af funde;
|A:43Alle Ulove og alskøns Uret
Dem skikkede jeg med en bedre Sæt[9].
Jeg var ei mere end femten Aar,
Da jeg foer først at bede Raa'r,
Meg kom saa stor en Bjørn imod,
Hannem slo jeg neder for min Fod,
Jeg bandt hannem med mit Bælte fuld vel,
Og fik hannem mine Staldbrøder at sla i hjel.
Jeg døde af Sot og ei af Sværd,
Saa gik meg i min levende Færd.

8

En har udentvivl i gamle Dage været udtalt: *æn,* ligesom Jyden endnu siger *jæn.*

9

Sæt er Skik, og vi vende netop Talemaaden om, naar vi sige: sætte i en bedre Skik.

Høther.

Meg tykker at den Mand er ei viis
Som er begærende Lof og Priis
For det han ei fuldt giøre kan[10],
Være seg enten Svend eller Mand.
Da jeg skulle Danmarks Rige forsee,
Fuld trædske vare der Kemper tre,

Den ene hed Oden, den anden Thor,
Den tredie Balder en Kempe stor,
De sagde de havde Guddoms-Magt,
Fuldlidt gav jeg dog derpaa Agt.
|A:44For Koglespil de fore med
Da ville de sidde i Konningens Sted,
Hos Roskylde holdt jeg med dem Kri,
Der styrted saamangen Kempe udi,
Deres Folk slo jeg hos Balders Brund[11],
Og gav dem der deres Dødsens Vund;
De flydde der selv fuld skammelig,
Jeg meen de havde ei Guddom i sig;
Siden slo jeg Balder i Balders Sund[12]
Og sænkde hannum der neder til Grund
Siden styrde jeg med min kongelig Vand[13]
Danmark, Sverrig og Tydskeland,
I al min Tid hadde jeg dem saa,
Indtil jeg blev dem slaven fraa.

10

Giøre fuldt, vi sige: giøre fyldest.

11

Brund ɔ: Brønd.

12

Maaskee *Beltet* som i Knytlinge kaldes Belt-Sund.

13

Vand er her Adfærd.

Ingel.

Ihvo som giør udaf sin Æt[14]
Sin egen Ære giør han Uret,
|A:45*Om han er født af Ære og Dyd*
Da holde han sig i ærlig Iid!
Af ædle Folk jeg fødder vaar
Dog gik jeg ei i deres Fodspaar,
Jeg styrde ei Land og Rige vel,
Som meg hadde burdt med Ret og Skiel,
Jeg foer ei heller i Leding yd
Jeg brugde ei Sverd, ei Skjold og Spyd
Min Fader-Banes Dotter faver og fiin
Fik jeg meg til Huusfrue min,
Jeg holdt hennes Brøder i min Gaard
I Værdighed baade Dag og Aar,

De kiendte mig udlændisk Sæd,
Som jeg skulde kræse mit Legem ved (med)
De gamle Sæder gav jeg ei Giem[15],
For Skemt og Gammen holt jeg dem[16],
Thi fore meg alle Kemper fraa,
Hin gode Stærk-Odder han gjorde og saa,
I Sverrigs Rige i nogle Aar
Tjende han siden i Kongens Gaard,
|A:46Omsider tog han at grunde derpaa,
At jeg skulle saadan Skiebne faae,
At jeg skulle være saa bly i Sind,
Det jeg skulle ei lægge derpaa Vind
At hevne min kære Faders Død
Som han mig ofte raadte og bød.
Thi tog han med sin stærke Bul,
En Punde-Sæk alt fuld med Kul[17],
Saa gik han hid til Danmark need,
Han sagde han vilde meg hærde dermed.
Han skammede meg saalænge med Ord,
Det jeg sprang over mit eiet Bord
Saa slo jeg min Drotnings Brødre sju
Med Stark-Odders Hjelp, jeg var ei blu,
Vi slove og dem de hadde med dem,
Der kom ei een til Lande hjem.
Der Drotningen saae det Byrtings-Bad
Da var hun ei (ret) meget glad
Det gav Stærk-Odder intet Giem,
Men sætte henne under sin Belterem,
Alt som en Høne med Hoved og Hals,
Saa gjorde han sig foruden Fals,
Han gjorde sig da saa meget ind[18],
At hun miste da baade Liv og Sind.
|A:47Siden gav Stark-Odder meg Lof og Priis,
Og sagde jeg var en Konning viis
Og værd at staae for Danmark til Svaar
Og boe i Lædre min Fæderne-Gaard[19].
Siden blev jeg død af ret Helsot,
Da jeg hadde længe i Lædre boet.

14

At giøre ud af sin Æt, vilde vi kalde at holde den i Ære, men dog seer man let, at det er bedre Dansk i den Bemærkelse hvori det her bruges om at vanslægte.

15

Give Giem eller Giøm er at ændse, bryde sig om, isl. gefa gaum at.

16

Her er ogsaa et Exempel paa, hvad Gram bemærkede, at det *Gammen* vi bruge saameget for Glæde var paa gammel Dansk Galskab, Narrerie.

17

En Punde-Sæk ɔ: Sæk til et Pund (4 Tønder) Korn.

18

Giorde ɔ: gjordede, spændte.

19

Lædre ɔ: Leire der sikkert har betydt saameget som *Offerstæd* eller Sligt, som man seer af det Angelsachsiske *Hleodhor-Stede*. Udtrykket for Israels Tabernakel, og andre beslægtede Ord.

Siger.

Kaade Piger ere vaaget Gods[20]
Til Giemme at holde længe,
Og mest for de ville have Nots
Med unge Svende og Drenge.
Signild min Dotter tog paa Vaad[21]
Hagbord lod hun sig lokke
Thi gjorde jeg Ravne af hannum en Braad,
De monne hans Øven udhokke.
Da han kom ud hos Galgen at staa,
Han lod seg ei før nøve,
|A:48End han hængde op sin Kaabe blaa,
Min Dotter dermed at prøve;
Hun jætted blandt andre Elskovsord[22]
Om Natten de sammen vaare,
At hun ei længer vilde leve paa Jord
Om han sit Liv ombaare[23].
Da hun hans Kaabe i Galgen saae,
Hun lod ei længer dvælje,
Hun hængde seg og sine Jomfruer smaa
For det samme Elskovs-Fælje[24]
Hun hadde det og bestillet saa,
At naar som de vaare døde,
Da skulle en Pige sætte Ild op paa,
Det Bur og lægge dem øde.
Da Hagbord saae det Brudehuus brand,
Han bad os være tilstæde,
|A:49Og hænge hannum op for hans Pige paa Stand,
Til Døde gik han med Glæde.
Da Hagen hans Broder fik det sport,
Han soer han skulle det hævne,
Som jeg havde ved hans Broder gjort,
Han fik dertil god Evne.

De komme om en Morgenstund,
Alle med Mai beklædde,
Som det havde været en grønner Lund,
De fast til Gaarden trædde.
Da kom min Kure og raabde saa[25];
(Han bad mig snart opstande)
Jeg seer en Skov til Gaarden gaae,
Jeg meen han er ei dande[26].
Da stod jeg op og klædde mig,
Jeg lod ei længer bide, (bie)
|A:50Jeg kaldte mine Hofsinner hver med sig,
Og bad dem lade sig lyde;
Vi mødte Hagen hart hos min Gaard,
Vi vaare ei halle mange[27],
De sloge os af som andre Faar,
Som Hagen hadde jætt forlange[28].

20

Vaaget er enten vaagt, (vovt) daarligt, eller voveligt, farligt.

21

Tog paa Vaad, timedes den Vaade, kom for Skade.

22

Jætted ɔ: forjættede, lovede.

23

Ombaare ɔ: undbar, mistede, vores *undvære* er det samme Ord, som vel burde skrives *undbære*, saa det kunde faae sit tabte Imperf. *undbar* igien, og et ordenligt Supinum i *undbaaret*, istedenfor det sære: *undvaaret*.

24

Fælje ɔ: Fælleskab. Saaledes siges endnu i *Fællig* og til *Fælles*. I Svend Tveskiægs Riim er Bemærkelsen klar, da der staaer: jeg lagde med Gud saa *Fælie*.

25

Kure ɔ: Vogter, Skildvagt, altsaa i Slægt med Latinernes cura. I Tyre Dannebods Vise heder det derfor at hun ved Dannevirke lod sig giøre en Bure (et Bur) for paa det Værk at have *Kure,* og om Hønen der ruger sine Kyllinger siger Sællandsfaren endnu: hun *kurer* dem.

26

Dande er upaatvivlelig: Danne, Dannes, Skoven var ei danne, var ikke ærlig, ikke at troe.

27

Halle mange ɔ: halv saa mange.

28

Jætt forlange ɔ: lovet for længe siden.

For Vedernavns Skyld og ærlig Sag
Bør ingen Mand at bære Lag[29],
Man pleier at skille der Folk ad med,
Saa haver det været en gammel Sæd.
Da Væseth hadde slavet min Fader ihjel
Han meende han havde syst da vel,
Han glæddes at han den Seier vand
Han gjorde sit Bryllop i Skaane-Land.
Jeg kom did første hans Bryllups-Nat,
Jeg hannum slo saa overbrat,
Men siden han fik sit Banesaar,
Da slo han i min Mund et Skaar,
|A:51Saa voxde der andre Tænder igen
Gule som Vox og ei hvide som Been,
De nævnde mig deraf Hylletand
Og ikke for andet paa min Sand.
Saa slo jeg da alle de Kemper smaa,
Som hadde Dannemark fore at staa;
Dernæst jeg Norge og Sverrige vand
Og kom dennem baade under Danes Hand.
Konning Ubbe greb jeg i Frisenland
Og tog hannem til min Tjeneste-Mand,
Saa foer jeg da til Tydskland ind
Og vandt og det med Magt og Sind[30].
Dernæst jeg (og) Bretanien vand
Saa slo jeg Kongen af Ængeland;
Skotland vandt jeg med Herreskjold
Og kom det under Danes Vold.
Til Frankerige foer jeg dernæst,
Der fik jeg Æventyr alsombedst.
Jeg sendde og Folk til Vælsken-Land
Baade Slaat og Stæder jeg overvand,
Den stærke Mur om Romere-Stad
Sloge de derned som jeg dem bad,
De slove Keiseren han heed Valenth,
|A:52De hadde hans Land da skænt og brændt.
Ingen var der den Stad saa fast,
Jeg vandt ei over med en Hast.
Hvad skal jeg mue meer sige deraf[31]
Hvert Land og Rige til Medelhav,
De gave mig Skat i femti Aar,
Saalænge jeg Dannemarks Konning vaar
Hvert Rige som hørde de Danske nævnd
Det skjalv og ræddes der Vrede og Hevn[32]
Jeg holt saamangen Kempe stærk,

Som kloger var i alt Hofværk,
Og trøst og fast i Hjerte og Hu
Til Rigens Gavn og mit Behu; (Behov)
Om En den Anden i Næsen slov
Med en Sværdklodde der noget drov[33]
Eller med en Staalhandske og Hand,
|A:53Det han dennem i hans Næse fand,
Blunkede han da med sin Braa[34],
Da skulle han ei for Fulde gaa,
Men Gaarden flye og være udru[35],
Fordi han var saa blød i Hu.
Omsider da Alderen gik meg paa,
Da gik min Systersøn mig fraa;
Konning Ring som jeg i Sverrigs Land
Hadde gjort der til en mægtig Mand,
Han ville ei give mig da min Skat,
Men var uhuld baade Dag og Nat,
Og andre gjorde han uhulde med sig,
At de skulle og undfalde mig.
Thi skrev jeg til Kongen i Ængeland,
Skotland, Frysland og Hyberland,
Til Norge sendde jeg levende Røst,
At de skulle mig og komme til Trøst;
Tydske lod jeg og skrive til,
At de skulle komme til Hjelp om vel[36].
Jeg hadde og med mig trehundrede Mø'r,
|A:54Hver som en Kempe stærk og før,
Jomfru Heed hun deres Banner bar,
At skyde og slaa var hun saa snar,
Skelmøer det var deres høveste Navn,
I Orlov og Kri gjorde de got Gavn;
Med dem foer jeg i Striden ind,
End som jeg var, af Alder blind.
Der kom Kong Ring os dravend imod
Og andre foer efter til Hest og Fod.
Da bad jeg Danske og raadte dem saa,
At de skulle fast og mandelig staa,
Og tænke den Seier og store Manddom,
Som de hadde vundet i Verden om,
Og aldrig hadde rønt udvortes Mænd[37],
Men været deres Herrer som de ere end;
Tænker og paa den Falskhed og Svig
Konning Ring min Systersøn gør nu mig,
Han vil ei fyrme sit eget Blod[38],
|A:55Men gør meg nu saa saare imod,
Han vil ei holde med Ære den Troe
Som han meg jætted udi mit Boe.
Der ginge vi sammen udi en Strid

Med Konninger syv op paa en Liid,
Vi lode lyde Basuner og Horn,
De slo hveranden som Bønder slaa Korn;
Der gaves et Skrald og Bulder ved,
Som Himmelen skulde falde ned,
En Røg der op i Himmelen stod
Af Støv og Hede og Mandeblod;
Saa flød der Blod op paa den Mark
Som det hadde været en Flod vel stark,
Himmelen kunne man neppelig see,
For Steen og Pile, saa tykke fløv de.
Den Tid jeg hørde de sloges saa fast,
Da spurgde jeg ad min Køresvend med Hast,
Hvorlunde det da i Striden gik,
Og hvo som Overhanden da fik.
Da blev han mig saa stum i Svar,
Han sagde: du bliver det vel vaer.
Han slog meg gænesten paa min Skal[39],
Saa det jeg neder af Karmen fald
|A:56Tretti Tusinde Frimænd desvær
Bleve der slaven af min Hær,
Tolv Tusinde miste Kong Ring da der
Af sine fribaarne Mænd thi beder[40],
Foruden Fattige som der da blev,
Som ingen talte og ingen skrev;
Det kunne mig være saa stor en Harm
Der laa dødt Folk op over min Karm.
Saa blev jeg da død af det samme Slag
Jeg tabde baade Liv og Strid den Dag;
Det siges at jeg da tabte den Kri,
For jeg hadde der mange Tydske udi,
Og andre flere blødagtige Mænd,
Som ikke to kunne gøre fuldt for een.

29

For et Binavns Skyld som man har faaet paa en ærlig Maade, bør ingen høre ilde.

30

Sind ɔ: Kløgt deraf: *sindig* og sindrig.

31

Mue ɔ: formaae deraf har vi endnu *Mulighed, Formue* m. f. Udentvivl er *monne,* som fordum skreves *munne,* og brugdes om det Forbigangne, Ordets gamle Imperfectum, og maae nu repræsentere det.

32

De gamle skrev nemlig: nefnd og Hefnd, derefter er Rimet gjort.

33

Som kunde forslaae noget, *trække* til Lemmerne, sige vi.

34

Blinkede han da med sit Øeyn.

35

Udru ɔ: udrøi, utryg, usikker. Sællandsfaren bruger endnu dru for drøi, og *ædrue* betyder ligefrem æ (altid) dru, altid sikker og dygtig.

36

Om *vel* ɔ: ligesaa vel.

37

Rønne, (beslægtet med det isl. raun) at prøve, forsøge, betyder her det samme som i Kæmpeviserne at nappe Røn af, *faae at finde*.

38

Fyrme ɔ: *spare,* som man seer baade af Sammenhængen og af det modsatte *ufyrme* der i vore gamle Love altid bruges om at giøre Ufred og Vold. Ventelig er *ferm* endnu en Levning af dette Ordkuld.

39

Gænesten ɔ: som snarest, deraf sige vi end Gienvei og den *gienneste* Vei.

40

Udentvivl har her staaet: thi bær ɔ: desbedre thi det fordrer Rimet, og Almuen siger endnu paa sine Steder *desbær*. Det er ellers i *flere* Henseender mærkeligt, at Ukyndighed om den Skrivemaade man i Rimkrøniken hyppig finder ene har voldt Tvisten om Ordene *aldrig thi sither* ɔ: aldrig des senere, desmindre, i Jydske Lov 3 B. 18 K.

Gorm Haraldsen.

Som andre Konger toge dem til Iid
I Orlov og Kri at øve,
|A:57Saa tog jeg mig fore udi min Tid
Behændelig Ting at prøve,
Jeg spurgde, der boed en Kempe i Nøer
Meget riig paa kosteligt Eie,
Det sagde meg Torkild min Tjener føer,
Han vidste vel dertil Veie.
Geruth saa heed den Jette riig,
Det Rygte gik af saa vide,
Til hannum hadde jeg megen Fiig[41],
Ei andet kunne jeg meg tage til Ide.
Thi lod jeg rede mig Holke tre,
Med Huder saa vel betakte,
Og hundrede Mænd i hver af de
Der heden saa monne jeg agte[42].
Saa seilde jeg heden udi den Søe,
Paa hin Side Norges Rige,

Saa længe (at) jeg kom til en Øe,
Der bode saa arge Tige[43].
Jeg kasted mit Anker paa den Sand,
Jeg hadde saa lidt at tære,
Thi sendde jeg Bud op paa det Land,
|A:58Smaa-Dyr da bedte vi dere.
Om Natten kom der saa manget Trold
Op paa den Strandens Banke,
De spurgde ad, hvo os gav den Vold,
At vi deres Dyr skulle sanke;
Blandt andre kom der et saa høet (høit)
Som det vort Mast kunne være,
Da jeg det saae, jeg hadde nær døet,
Saa monne meg det forfære, (forfærde)
Det beddis af hvert vort Skib en Mand[44],
For deres smaa Dyr vi bedte,
Om vi skulle komme bort fraa den Strand,
Den Bøn vi genesten vedte[45].
Saa seilde vi deden til Gudmunds Land
I stor Bekommer og Vaade[46],
Til Geruths Broder, saa heed han,
Vi glæddes at vi det naadde.
Der bad os Torkel hver og en
At vi skulle tie som Stene
|A:59Om vi ville hjem til Lande igien,
Og lade hannum tale alene,
Han os forbød at æde med dem,
Eller nogen deres Ting at røre
Om vi ville komme til Dannemark hjem
Og sige hvad vi der høre (hørde)
Om Aftenen, Mørket gik op paa,
Og Dagen monne bortfalde,
Da kom Gudmund for os at staa,
Baade stor og grum med Alle,
Han helsede os hver ved sit Navn,
Han bad os hos sig gæste,
Han jætted os baade med Haand og Savn[47]
Han ville os giøre det bedste.
Han sætte os op til høve Bord[48],
Der vaare saa kostelige Retter,
Ikke talede vi et eneste Ord,
Med Kemper eller med Jetter.
Tolv hans Sønner, vel deilige Mænd,
De ginge der fore at tjene
Klædte i Gylden-Stykke hver og en,
Og tolv hans Døttre væne;
Den ældste og væneste bød han mig,
|A:60De andre mine ypperste Svene (Svende)

Jeg meende der var alt under det Svig,
Thi laa jeg heller (al) ene.
Fire mine Riddere toge derved,
De ginge med dennem at sove,
De bleve forvendte der paa en Sted
Til Trold der som de love (laa).
Der de saae at vi tavde (tav) saa qvær,
Og vilde ei æde og drykke,
Da vaar dem ild i længer og vær[49]
De toge det til Mistykke.
Da svarede Torkel for os saa:
(Han bad dem, ei være vrede)
De kunde ei vel eders Maal forstaa;
Thi giver eder nu tilfrede,
De holde og fuldmeget til Had
At de blive skulle sjuge,
Om de æde af den fremmede Mad,
Af Skyver i deres Buge[50].
|A:61Da han det hørde at vi sagde nei,
Og vare aldeles saa trygge,
Da lod han følge os paa den Vei,
Til Geruths hans Broders Bygge.
Det vaar et græsseligt Slot eller Gaard,
For døde Mænds Hoved der vaare
Paa Steiler sæt i hvert Vigskaar[51]
Og Hunde som der laa fore.
De Hunde gav Torkel et Horn med Fedt,
Saa gav de dem tilfrede, (tilfreds)
Vi stege den Mur og ginge saa bret[52]
Vi funde der Trold saa lede.
Det vaar baade grumt og rædeligt,
Alt det som vi saae dere,
Og til sin Lugt vel græsseligt,
Jeg siger det paa min Ære.
Der raadte os Torkel atter saa,
|A:62At vi skulle være vel trøste,
Og hver med anden mandelig staa,
Og lade os Intet lyste.
Hvo som tager her nogen Ting,
Da hænger hun ved hans Hænder,
Thi er det Raad at gaa omkring,
Eller (og) han bliver forvender (forvendt).
Saa ginge vi ind udi den Sal,
Som Geruth vaar selver inde,
Der funde vi hannem af Døden qval (kvalt)
Med tre krogryggede Kvinde.
Med døde Hugorme var Gulvet strød,
De Vægge de vare saa sorte,

Mennesken sad der som længe vaar død,
Alt Glædskab vaar der borte,
De sadde alle paa Sæder af Jern,
De monne saa ilde lygte
Jeg havde da gierne været der fjern,
Saa tog jeg til at frygte.
Da vi saae os beder omkring,
Udi den Sal saa vide,
Vi saae der faver og lystelig Ting,
Som vi maatte da vel lide,
En Hvals-Tand laa der slaven med Guld,
Et Horn med dyre Stene,
|A:63En Fading gjort med Konsten fuld[53]
Altsammen med Guld hint rene.
Af vore Hofsvenne løb der til tre,
De toge de Klenode skønne,
De frommeste Mænd man kunne see[54],
De monne det ilde rønne,
Den Tand han vendtes om til et Sværd,
Det Horn det blev en Drage,
Den Fading en Orm, han gjorde sin Giærd[55],
De dræbde de Mænd saa fage.
Da tog den Sal i samme Stund (til)
At rystes og at skiælve,
Fra Øverste og til nederste Grund,
De Døde opsprunge der selve,
De Kiærlinger tre, de raabde joduth[56],
|A:64At vi skulle der saa røve;
De Orme paa Gulvet udi den Put[57],
Omkring vore Øren de fløve (fløi).
Da finge vi der fuldstort et Meen,
Vi kunde os ei saa værge,
At vi bleve ei uden tyve igen,
Som kunde vort Liv da bjerge.
Saa hulde vi os til Skibs i sen[58]
Med det Folk (som) vi hadde,
Og seilde saa hjem til Danmark igen
Vi vaare saa drabelig glade.
Da jeg kom hjem, da keddes mig ved
At fare saa længer om Lande,
Thi gifted jeg meg og blev med Fred,
Det gik meg vel til Hande.
Siden fik jeg spurgt at Menneskens Sjæl
Skal altid blive i Live,
Thi vilde jeg vide med noget Skiel,
Hvor min Sjæl skulde blive.
Det svarede meg mit Raad saa til:
|A:65Det Ingen til staaer at vide

Uden eders Naades Gud om han saa vil,
Da mue I derpaa lide,
Dertil vide vi ei beder Bud
Uden Torkel eders Svend hin snare,
Han maae det spørge af eders Gud,
Og vide hvad han vil svare.
Da lod jeg kalle Torkel frem
Og bød hannum did at fare,
Jeg bad hannum kaare til sig af dem
Som deilige vaare og snare,
Jeg bad hannum fare til Ugarthilok,
Som jeg hadde tjent saa lange
Og spørge hannum ad foruden Drok[59]
Hvad Løn min Sjæl skulde fange.
Jeg lod hannum rede et Skib saa fast,
At seile med til de Guder,
Og fik hannum Redskab med en Hast
Betakt med Tyre-Huder.
De seilde saa længe bort i Nør,
|A:66At de i Mørket komme,
End seilde de da som de gjorde før,
For de vare Hellede fromme[60].
Langt omsider da maatte de see
En Ild for Stavnen brænde,
Der seilde de efter i Dage tre,
Før end de kunde der lænde (lande).
Der treen Torkel op paa det Land
Og gik imod den Lue,
Da han did kom, han der da fand
Saa røget og sort en Stue,
Der sadde to Kompener hos den Baal,
Deres Næser vare lede og lange,
Og haarde som Horn eller (og) som Staal,
Og dertil kroged som andre Stange,
Med dem rørde de baade Nat og Dav
I Ilden som der laa fore,
Som Steger pleie med deres Karnav[61]:
At røre i Brande og pore (purre);
|A:67Dem spurgde Torkel fremdeles om Vei,
Hvor han kunde min Gud finde,
Og om did vaar langt eller ei,
Og om han kunde did vinde.
Da sagde den Ene og paa han soer,
Skal jeg dig Veien kiende,
Da skal du sige mig trende Ord,
Som vel kunne være sænde (sande).
Da svarede Torkel og sagde saa:
Jeg vil det sige paa Love,

Jeg aldrig slemmere Næser saae
Nogenhaande Mennesker ove[62].
Aldrig var jeg og nogensted Giæst
Som jeg vilde nødiger være,
Thi holder jeg den Fod alsombedst,
Mig først kan heden bære.
Da svarede Trolden: de samme Ord
De kunde vel være sænde,
Thi (vil jeg) som jeg dig jætted og soer,
Al Veien og Seilingen kiende;
Fire Dags Seiling skal du gaa paa,
Før du det Land kan finde,
|A:68Som din Herres Gud er op paa,
Og Huus som han er inde.
Saa gik Torkel til den Baal
Han vilde af Ilden tigge (tage),
Nei, sagde Trolden paa sit Maal,
Du skal hannum lade ligge,
Uden du siger mig trende Ord,
Som Ingen kan drive til Rygge,
Anden Gave eller Bede stor
Vil jeg ei af dig tygge.
Da svarer Torkel, han var saa brad,
Det er hver Mand til Fromme
At høre og tage af nyttelig Raad,
I hveden som de monne komme;
Maae jeg nu vel komme heden igen
Jeg vil hid aldrig meer fare,
Thi takker jeg mest mine egne Been,
Som hid og heden mig bare.
Saa fik han Ild og seilde saa fuss[63]
Som Trolden ham foresade (sagde)
Han fandt min Gud i et Huss
|A:69Saa Faa vaar deri glade.
Han tændde et Lys og gik derind,
Der vaar saa græsseligt inde,
Han havde nær tabt baade Aand og Sind,
Hannum kunde ei Raad til rinde.
Der sad min Gud Ugarthilok,
Var bunden med Bøier stærke,
Som han hadde siddet udi en Stok,
Det kunde Torkel vel mærke.
Hvert Haar som vaar (op) paa hans Krop,
Det var som Glavind af Horne,
De stode alle og styrlede op[64],
Som de havde været Torne,
De lugtede værre end nogen Uting,
Man kan i Verden finde,

Der laa Hugorme trindt omkring
Det Huus som han vaar inde.
Han rykde et Haar ud af hans Skiæg,
Mig hjem til Tegn at føres
|A:70Det gav af sig den Lugt og Dræg[65],
Som værst kunde nogensteds høres.
Da sprunge de Orme og andre Trold
Paa hannum og hans Følge saare,
Der undgik ei uden fem af der' Vold
Som sig kunde for dem vaare (vare).
Indtil de komme til Skibs igen
De Orme efter dem flue (fløi)
De hvidslede og spyede paa dem Venen[66]
At dem maatte derfore grue.
En af dem under Tjællingen vaar[67],
Han skulle sig lade lyste,
Og stinge sit Hoved derud saa snaar
Han det der gennesten myste (mistede).
En Anden rakde der ud sin Hand,
Han skulle det Tjæld til drage,
Hun blev der stegt alt som en Brand
Saadan fik han der Plage.
Den Tredie skulle og see dertil,
|A:71Hveden dem kom den Vaade,
Det kunde vel være et jammerligt Spil,
Han miste sine Øven der baade.
Da bad Torkel almægtigste Gud,
At Han skulle hannum benaade,
Og frelse hannum udaf den Nød,
Og af den høilige Vaade.
Da fik han genesten Bør saa from,
Han lod til Tydskeland stande,
Der tog han Daab og Christendom,
For han kom hjem til Lande.
Siden han kom til mig med det Haar,
Han af min Guds Skiæg rykde,
Der døde af mange og lagdes paa Baar,
Saa jammerlig monne det lygte (lugte).
Da han fik sagt mig al den Uroe
Min Sjæl skulde have og Møde,
Da styrted jeg ned alt som en Koe,
Af Anger og Sorrig jeg døde.

41

Fiig ɔ: Attraa.

42

Der heden ɔ: derhen, og vi see da at vores: *hen* er kun en Forkortning af: *heden, herfra*.

43

Tige er ventelig Tyve, skiøndt det ellers skrives anderledes.

44

Beddis er, som det islandske beiddiz, forlangde.

45

Vedte ɔ: videde, undte, svarer til det Islandske veita og bruges endnu i den Talemaade at *vide* en Tak.

46

Bekommer ɔ: Bekymring af Kummer som vi endnu udtale: *Kommer*.

47

Savn ɔ: Sagn, ellers: Haand og Mund.

48

Høve Bord ɔ: Høibords.

49

Det var (behagede) dem ilde, jo længer jo værre.

50

Skyver. Mindes jeg ret, da kalder man end saaledes nogle Orme eller Sligt, som komme i Faar af usundt Græs. Hvorvidt *Skæver* som en Menneske-Sygdom jo endnu kaldes, hører hid, maae Hippokrates vide.

51

Vigskaar ɔ: *Skydehuller* af det gamle vig Krig. Saxe har propugnaculis.

52

Bret. Dette Ord, som efter Sammenhængen vel maae betyde rask eller munter, veed jeg slet ingen Rede til, med mindre det betyder: *aabenlyst* som *bret Dansk* i Slægt med det angelsach. brædan at drage for Lyset. I Waldemar 3des Riim bruges *fuldbret* imidlertid nok for: *mildt,* veltilfreds.

53

Fading ɔ: Smykke som man seer af det tilsvarende armilla hos Saxe og det Angelsachsiske *Fadung* der har samme Bemærkelse.

54

Frommeste ɔ: fermeste.

55

Giærd ɔ: Gierning, Giørelse. Saaledes sige vi endnu at noget er i *Giærde*, som der arbeides paa.

56

Hvad *joduth* egenlig betyder veed jeg ikke, men Jyden bruger det endnu som et Jammersraab i den lange Phrase der klinger som O Vi og Vok, O dut og neiner! jeg ei kan forklare, men vel sige fri for at |A:64være en Slump af Litaniet: a vi Normannorum avoca nos, som man jo har meent.

57

Put ɔ: Pyt, puteus.
58

I sen, svarer til det isl. i senn ɔ: sammen, tillige.
59

Drok svarer udentvivl til Isl. Throk ɔ: Ophold, Nølen. At *trække* sig i noget, betyder endnu at *tøve* med det. Ellers kunde man ogsaa tænke at *Drok* svarde til Tydskens Trug, og var Stamordet til *Bedrag*.
60

Hellede ɔ: Helte, ganske samme Form som hos Angelsachserne.
61

Steger ɔ: Kok, hvoraf Stegers, og det sællandske Bonde-Kiøkken heder endnu Steset. *Karnav* som maae betyde en Ildtang eller Sligt, veed jeg derimod ingen Rede til.
62

Ove ɔ: eie, Sællandsfaren bruger det endnu, og deraf kommer Imperfektet: aatte.
63

Fuss ɔ: rask. Nu bruges Ordet kun om en Raskhed der ikke duer stort næsten eenstydigt med: *studs,* om den der er kort for Hovedet. Hvad det er at *overfuse* Folk maae vel godt Folk vide med mindre de blot *fuse ud* uden at vide hvad de giøre.
64

Styrlede kan man tilligemed saamange andre *Oldsager* finde i den danske Bibel endnu, netop i samme Bemærkelse. Ordet er nær beslægtet med det danske *steile* men har noget af det Isl. sturla ɔ: at forskrække. Styrle har ellers og betydt at buldres.
65

Dræg maae vel betyde Stank, og være i Slægt med *Dræ,* Korndræ.
66

Venen er et selvgjort Munkeord af det latinske venenum Forgift.
67

Tjæl og Tjælling var et Slags Skibstelt, der tjende for Dæk i Mag.
Dette maae være nok om Kongerne i Hedenskabet der optage lidt over Hælvden af Bogen, i næste Hefte, vil Gud, skal følge et Udtog af det øvrige, hvor man vil see at denne af alle vore nyere Historikere aldeles foragtede og mest ubeseete Bog in|A:72deholder Hjemmelen for Adskilligt, som man kun slet har takket den for, og endda ovenikiøbet lidt som slet ikke er brugt. Dog herom meer i en egen Afhandling om Rimkrønikens Alder og Værd som *jeg maaskee* skriver, men som i al Fald vist engang vorder skrevet, og som det er en stor Skam vi ikke alt længe har havt; thi at Bogen i det mindste er et saare mærkværdigt Bidrag til den danske Aands og Modersmaalets *Historie*, er jo unægteligt.

|A:167

Udtog af den gamle danske Riimkrønike.

(Slutning).

Erik Barn.

Den Tid jeg Dannemarks Krone bar
Og skulde en Konning hede,
Guds Naades Time da kommen var
Som han vilde Danske da vede[68].
Jeg takker og lover min Skaber og Gud
For meg og alle Dane,
At Han med sine Sendebud
Os kiendde den christne Vane;
Han tog os ud af Djævels Magt
Og lod os til sig vende,
At vi skulde hannum med Hu og Agt
Nu dyrke og vederkiende[69],
|A:168Og ei meer bede til Stok og Steen
Som vore Forælderne gjorde,
Men til Skaberen Gud aleen
Som os kan fremme og forde (befordre).
Ansgar saa heed det Sendebud
Som Gud lod til os sende,
Han visde os den sande Gud,
Den hellige Troe han os kiendde,
Der blev saamangen sund og karsk
Den Tid han Folket døpte,
Thi meende jeg saa at han var darsk[70]
Som delig en Nade sløpte[71]
Mange fore der og Djævle fra,
Saa jammerlig de det kiærde,
At de maatte ingenlunde længer da
Udi deres Boliger værde[72],
Da vaare gangne af Guds Søns Aar
Vel otte hundred og tyve,
Og fire dertil som skrevet staaer
Jeg vil det ikke lyve.
|A:169Men først jeg fik i Danmark Magt,
Og skulde der Konning blive,
Den christne Troe af al min Agt
Tænkde jeg at fordrive,
Saamangen Kirke lod jeg nedslaa,
Disvær at jeg saa gjorde,
Og tog dennum Gods og Penninge fraa,
Des rædddeds hver Mand det spurgde,

Den unge Keiser Herr Lodevig
Ham lod jeg slaa til Døde.
Og Hertug Brun udaf Brundsvig,
Som han hadde været en Jøde,
Foruden Bisper, som jeg lod slaa
Med andre Herrer smalle,
Tolv Grever med Folk der noget dro (drog)
Gjorde jeg af Døden svalle.
I Frankerige og Tydskeland
Jeg overvandt alle Stæder,
I Frisen skattede mig hver Mand
Saavel Povel som Peder.
I tredive og saa sex Aar
Det var ret intet minne (mindre)
Jeg Danmarks og Englands Krone baar
Og holdt dem ved godt Sinne (Sinde).

68

Vede ɔ: vide, unde.

69

Vederkiende ɔ: kiende igien, og her kan man lægge Mærke til at det danske *veder* svarer til det tydske Wieder igien, ei til Wider imod, saasom vederkvæge, vedergiøre &c.; og det danske veder er i Grunden ikke andet end Præpositionen *ved* i sin forlængede Skikkelse ligesom under, over, efter. De Ord derimod hvor veder har en anden Bemærkelse som vederstyggelig og Vederpart, ere komne af Tydsken og burde egenlig, som viderværdig skrives med i.

70

Darsk ɔ: daarlig, dorsk, som bør skrives daarsk af Daare.

71

Delig ɔ: deslig, slig, *sløpte* er vel slap, gav Slip paa.

72

Værde maaskee boe, holde Huus og da Stammeordet til Vært og Værdskab.

|A:170

Svend Tveskiæg.

Min Fader lod jeg slaa ihjel,
Som Danske monne mig raade,
For han tog Daab med gudelig Skiel,
Og jeg *ath* Riget fast *traade*[73].
Alle de Folk som troede paa Gud,
Dem lod jeg alle fordrive,
For mig og mine Sendebud
Kunde de med Fred ei blive.

Thi gik det mig ilde mangelund,
Imedens jeg saa gjorde,
Til Tydskland i en stakket Stund,
Jeg trøsver greben vorde[74].
Først gav jeg dennem saa meget Guld,
Som jeg kunde selver veie,
Naar jeg var i mit Harnisk fuld,
Og tu saa meget Sølv at eie[75].
Anden Tid da jeg greben vaar,
|A:171Da løste jeg mig omdyre[76],
Da fik Dannemarks Krone et Skaar
Og danske en svar Hyre[77].
Den tredie Tid jeg greben vaar,
Da vaar mine Land saa arme,
Thi hadde jeg den Tid bange Kaar,
Til Kvindfolk de mig forbarme,
Fruer og Jonfruer og gode Husfruer
Og andre gode Kvinde
De løste mig med deres Bøn dis bæder,
Saavel bleve de til Sinde.
Thi gav jeg dennem saadan Fordeel,
At de maatte siden ærve
|A:172Halver Lod som Broder faaer heel,
Saa monne de det forhverve.
Da jeg befandt at mig saa gik,
Jeg lod ei længer dvælje,
Den hellige Troe jeg snart undfik,
Og lagde med Gud saa Fælje.
Saa gik det mig da vel i Hand
Ihvor som jeg mig vendte,
Thi fik jeg Norge og Ængeland,
Jeg dem at skatte kiendte.
Siden raadde jeg alle danske Mænd
At de skulle dem omvende,
Og tage den Troe som mere var sænd (sand)
End den deres Fæder dem kiendde;
De sagde de kunne med intet Skiel
Deres Fæderne-Troe fornedre,
Uden de saage (saa) der Jertegen til,
At den ny Troe vaar bedre.
Der vaar hos mig da Keiserens Bud,
Her Pope monne han hede,
Han svarede saa, at vil det Gud,
Jeg vil eder Jærtegen vede (vide).
Han sætte sig paa sit bare Knæ,
Han bad til Gud den mille (milde)
At Han sin Miskunds Liggendefææ
Ville tee det Folk til Ville (Villie)!

|A:173Saa tog han paa sin bare Hand
Et gloende Jærn at bæret[78],
Det hannum dog ei mere brand,
End om det kalt havde været.
Siden tog han paa sin bare Krop
En sid, bevoxet Pale[79],
Han stak paa Ild, lod brænde op,
Hans Lemmer vare lige svale.
Da de hadde seet de Jærtegen tu,
Som Gud Han for dem teede,
De toge ved Troen af god Hu,
De glæddes, den Naade dem skeedde.
Siden bleve da alle danske Mænd
I christne Troe vel faste,
Rige og Fattige, hver og en
Den Heden-Troe de kaste,
Da vaare gangne af Guds Søns Aar
Nihundred og Firsindstyve,
Og sex dertil, som skrevet staaer,
Jeg vil det ikke lyve.
Derefter toge vi for en Sæd
|A:174Om Nogen paa Anden ville kære,
Ville han ikke da gange derved,
Da skulle han sig saa skære[80],
Bære i bar Hand et gloende Jern
Uskadder, og det ei vrage[81]
Men giøre dermed sin lovlig Værn
Og være saa siden orsage[82];
Og ikke da fikte som før var Sæd
Om Sager og om Usænde (Usandhed)
For den blev ofte slaven ned
Som før hadde Skade i Hænde.

Som mine Forældre gjorde Landeskiel
Mellem Danmark og Holsteen tillige,
Saa tog jeg paa og gjorde om vel
Mellem Danmark og Sverriges Rige,
|A:175Med den som der da Konning vaar,
Han heed Æmunder slemme,
Paa det at det til evig Aar
Skulde tages til Minde og Giemme.
Vi toge dertil tolv myndige Mænd
Af Danmarks og Sverriges Rige
Vise og kloge ret hver og en
At de skulde lade dem lige.
Thorn toge vi af de vestre Gøtland
Og Thorsten af Øster-Gøtland
Og Gase af Vester-Manland,

Grundvold af Sønder-Manland,
Thole og Thotte af alle Opland,
Som svenske Mænd de saa kalle.
Toke og Toste af baade Jutland,
Og Ubbe af Fynbo alle,
Grundvold toge vi af Siæland
Og Dan af Skaane vi nævnde,
Saa toge vi Grunvold af Halland,
Og dem til Stæde vi stævnde.
Disse tolv forskrevne myndige Mænd
De sætte sex store Stene
Mellem Danmark og Sverrig, de staa der end,
Til evig Tid vi mene.
I Struttesøe sætte de første Steen
I Danebæk den anden mon være,
|A:176Den tredie kaller man Kyndsteen,
I Værætsnæs staaer den fjære,
Den femte Steen afsætter vaar
Hannum lode vi Hvidsteen kalle,
Den sjette mellem Bleking og Norge staar
Til Landeskiel god med alle.
Konningen af Norge han var og der
Da de det Landeskiel sætte,
Fordi hans Lande laae der og nær,
Thi gjordes det uden Trætte.
Daneholm skifte vi i Dele tre
For han laa der saa til Maade,
Saa finge vi hver vore en Deel af de[83],
Hver til sin Gavn og Baade.
Da vi hadde der saa skift og molt
Med god Endragt og Glæde,
Konningen af Norge mit Bidsel holt
Og Sverriges Konning i mit Istæde.
Da nævndes af Daneholm i Stævnesund,
Af Stævnesund og i Blymern,
Af Blymren og i Slettesøe sammelund,
Af Slettesø og i Flækkebek, i Sandsø der noget fjern
Af Sandsø og i Almandebrink og i Dyregrund
|A:177Af Anderosen og dessammelund,
Og ind i Empte Mose,
Af Empte-Mose og ind i Ormunder-Skov,
Af Ormunder-Skov og i Trane-Mose,
Af Trane-Mose i Slettesø med samme Lov
Og saa i Robeks Mose[84].
Der skilles Danmark og Sverrige ad
Efter den Contract vi gjorde,
Hende gjorde vi, at Trætte og Had
Skulde ei i Fremtid vorde.

73

Ath traade ɔ: traaede ad, attraaede.

74

Trøsver ɔ: tregange svarer til det Asske thryva og det isl. thrisvar.

75

Tu saa meget ɔ: togange saa meget. Jyden siger end tøs saa møi, som netop vilde slaae til i Verset, og forklarer det omtvistede Sted i Jydske Lov 2 B. 26 K.

76

Omdyre ɔ: ligesaa dyrt. *Om* er her de Gamles *Em* eller *Æm,* ligesaa, der oftere forekommer i jydske Lov, hvor man finder æm god, æm vel, æm nær, æm myket, og er almindelig i Angel-Saxisken ved Siden af efen, Tydskernes eben og vores even, effen og jævn. Meer herom ved Leilighed.

77

Hyre ɔ: Byrde. Sællandsfaren siger endnu i den Betydning: jeg har min fulde Hyre, og den Bemærkelse hvori vi nu almindelig ene bruge Ordet nemlig om Sold eller Dagleie, er neppe saa ubeslægtet, som den kan synes, thi de Gamles Huusfolk eller Drabantere, hird, hyrd, aad tit Huset op, og Tjener-Hyren i vore Dage kan være svar nok.

78

Bæret ɔ: bære det, vi sige saa endnu.

79

Pale ɔ: pallium, Kaabe, Kappe, her vel Skjorte. *bevoxet* ɔ: vænet, sat i Vox.

80

Skære ɔ: rense svarer til isl. skira. Vi har endnu ikke blot *skiær* ɔ: reen og klar, men ogsaa *skure* ɔ: at rense og blanke. Deraf *Skuremænd* i Loven.

81

Vrage kunde til Nød tages i sin nærværende Bemærkelse, men betyder dog snarere: kaste, hvilken Betydning end er tilbage i *Vrag*, og stadfæstes ved Ordets Brug i Vitherlags-Retten og Jydske Lov.

82

Orsage ɔ: sagløs, uskyldig, af Sag og Partikelen or ɔ: uden, som i Angelsachsisken hyppig findes i slig Sammenhæng.

83

Vore en Deel, udentvivl Trykfeil for: vore (vores) Deel. Dog kan det andet forstaaes.

84

Her have vi udentvivl den ældste Beretning om hint i ældre Dage omtvistede Kongemøde og Grændseskiel, som ellers beskrives efter Anmærkningen i de Ghemenske Udgaver af Siælands og Skaanes Lov, og Runestykket bag i Vorms Series Regum Daniæ. Vorm anmærker Riimkrønikens Vidnesbyrd, men ikke Forskiellen som

her findes, og Suhm, der omtaler Sagen i sin Dannemarks Historie T. 3 S. 156 har ikke brudt sig det mindste om Rimkrøniken.

Erik Eiegod.

Jeg takker Gud min Skaber kiær
For alle sine Gaver han gav mig her:
Han gav mig Styrke over alle de
Som jeg kunde nogensted spørge eller see,
Han gav mig og saa klart et Moll (Maal)
|A:178Som Nogen kunde have, Dansk eller Voll[85]
Og gjorde mig til saa talende en Mand
Som findes kunde i noget Land.
Tusind halvfemts paa det femte Aar
Efter at Guds Søn fødder vaar,
Blev jeg til Konning i Dannemark sæt
Med Danes Vilje og god Eendræt[86]
Men siden derefter Aar vel try (tre)
Blev Cisterts-Orden stift af Nye,
Da vorde (blev) os Gud saa mild og blid,
At vi finge da saa god en Tid,
At beste Skeppe Meel eller Malt
Ei mere end to Penninge gjaldt.
Jeg holt saa strænge Retviished,
Og hadde saa stor Sagtmodighed,
At Ingen forhastede jeg mig op paa,
Ingen gik mig og retløs fraa,
Ingen Voldsmand stædde jeg til
Giøre nogen Uret eller Uskiel,
|A:179Thi ræddeds mig alle mægtige Mænd,
Og Fattige ælskde jeg hver og En.
Jeg altid og saa livsalig var[87],
At naar som jeg gav nogen Mand Svar,
Hans Husfrue sendde jeg gode Nat,
Og bad hans Folk alt være gladt.
Siden løstede og Tydske at prøve mit Sind,
Thi røvede de paa Dannemark ind,
De mig mellem Falster og Siæland
Sloge ihiel saa frommer en Mand;
Thi lod jeg giøre et Udbud stort,
At hevne det Mord som de hadde gjort.
Saa foere de dem i Tydskland ind
Og vunde en Stad som heed Julin,
Og grebe saa alle Røvere der
Som sloge den (hiin) og vaare der nær,
Deres Hænder lode de binde paa Bag

Og bond (bandt) hver ved en Pæl vel frag[88]
|A:180Saa lode de tage af hver en Tarm
Og slaa til Pælen med en Harm,
De kvistede dem saalænge derom[89],
Indtil de styrted og Bugen var tom,
Siden fik jeg for dem den bedste Fred
Som nogen Mand bedst tørvde ved[90].
Ærkebispen af Bremen, den haarde Mand,
Hadde mig tænkt at komme i Band,
Thi skød jeg mig for Paven ind,
Som Gud gav mig for Raad og Sind.
Jeg Danske forhvervde for den samme Grund
At have deres Ærkebisp selv i Lund
Og ei være under udvortes Stigt (Stift),
Som vaare før vel pladseligt[91].
Min hellige Fader Paven vaar mig saa mild
Med synderlig Naade, Gunst og Vild,
Han tog os ei alene fra fremmet Stat,
|A:181Men gjorde vor Biskop til sin Legat,
Og til en Første i Sverriges Land
Og Norges paa min rette Sand.
Der jeg foer da hjem fra Rom,
I Færd med mig en Spillemand kom
Han legde saa at jeg galen blev,
Mig kunne ei holle nogen Hellede giev,
Fire af mine Ridder slog jeg ihjel,
Fordi at jeg da ei vidste vel.
Siden foer jeg da til den hellige Grav
Som Gud mig dertil Naade gav,
Jeg tog med mig allerhøieste Mænd
Som jeg kunne finde, Mand eller Svend,
At Ingen skulde giøre Spot eller Bang[92],
Fordi jeg vaar saa stor og lang.
Der jeg kom heden til Grækenland,
I Constantinopel jeg Keiseren fand,
Han vilde ei lade mig først derind,
Men siden fik han et bedre Sind,
|A:182Da Danske som han da hadde hos sig
Finge hannum da underviist af (om) mig.
Dem holdt han da i ypperste Stat (Stads)
At vare paa sig baade Dag og Nat,
For Deilighed, og Tjeneste troe,
De hannum beviste der noget dro (drog).
Siden lod han pryde baade Huus og Jord
Og hented mig ind med Ære fuldstor,
Han tog mig ved sin høire Hand,
Som jeg hadde været en mægtiger Mand;
Han ledte mig ind udi sin egen Sal

Som kostelig var og meget pral[93],
Han gjorde mig da et stort Amon[94],
Han kom der aldrig ind som han var von[95],
Og ingen Keiser efter hannum meer,
Saa holde de hende for min Skyld i Hæder[96].
|A:183Saa lod han mig reise et Bellede op,
Ved Skikkelse efter min egen Krop;
Saa gav han mig sin Gave from,
Hellig-Mænds Been som jeg bad om,
Og af det hellige Kors en Part,
Det sendte jeg hjem til Slangdorp saasnart[97],
Fordi at jeg der fødder vaar,
Som høien Alter i Kirken staar.
Da jeg kom da til Cyperland,
Af Sot jeg da opgav min And,
Det tusende, hundred, paa det andet Aar
Efter at Guds Søn fødder vaar.
Min Dronning Bodil blev der og død,
Af Helsot og ei af anden Nød.
Der hædred os Gud med stort Jertegn
Som underligt er i al den Egn,
Der havde den Jord Naturen slig
Hun kunde ei holde der døde Mænds Liig,
Men naar der jorddis nogen Mands Krop
Om Natten kasteds han giennesten op,
Men siden min Krop blev jordet der,
Da holdt hun Liig baade fiern og nær.

85

Voll ɔ: Vælsker, Italiener, og den gamle Riimer siger da ligesom en ny tydsk Historiker at Danske og Vælske have det klareste Maal.

86

Eendræt ɔ: Eendrægtighed. Det gamle Ord er forresten godt dansk, thi de som drage tillige, gaae i Dræt sammen.

87

Livsalig er det rette, dybe, deilige, danske Udtryk som kun svagt betegnes ved det af Islandsk laante *vensæl*. Mærkeligt ellers at Suhm mener (T. 5. S. 122) at Petrus Olai, der midt i sin Latin bruger dette Udtryk om Erik, har taget det af Saxo, Noget der ydermere stadfæster at Suhm ei kiendte Riimkrøniken synderlig.

88

Frag ɔ: stærk, fast, svarer altsaa til isl. frekr og er vel samme Ord som vores *fræk,* hvis Grund-Be|A:180mærkelse er: uforbluffet, og saaledes bruges det i Kæmpe-Viserne.

89

Kvistede ɔ: pidskede.

90

Tørvde ved ɔ: trængde til. Vores: *turde ved* er og betyder det samme, og burde skrives torvde ved, ligesom vi skrive Nødtørvt skiøndt vi sige Nødtørt.

91

Pladseligt kan enten være en Trykfeil for: *passeligt*, eller en Oversættelse af localis ɔ: hvad der er paa sit Sted, Meningen bliver da den samme.

92

Udentvivl har der staaet: at Ingen skulde *giøres* Spot eller Bang (Banghed), at nemlig hans Følgesvende ikke skulde ræddes ved at see op til ham, eller see ud som Dværge imod ham, hvor de kom frem. Det Andet giver kun en tvungen Mening, skiøndt det kan forstaaes, da Bang er paa gammel Dansk: Stoi, Allarm.

93

Pral. Enten skal det betyde: *pralende*, og er da en licentia poetica som jeg baade for andre og mig selv nødig tyer til, eller det er Substantivet: *Pral,* og *som* betyder da *hvor,* Noget der i Bogen ei er usædvanligt, og end Tilfældet i daglig Tale.

94

Amun ɔ: Amindelse, ligesom mund hos Ang. S. er Minde.

95

Var von ɔ: pleiede van.

96

Hæder skal rime paa: *meer*, og Rimeren var da vel en Fyenboe, thi i Fyen siger man omtrent: Heer.

97

Slangdorp ɔ: Slangerup.

|A:184

Valdemar Knudsen.

Det er vel sændt (sandt) i Læsten staar[98]
At hvilket Rige Usame faaer[99]
Da skal det lægges øde,
Det mærked jeg vel og fik at see
Da Dannemark fik os Konger tre,
Det kunde ei mynner føde[100].

Vi hadde sammen stor Orlov og Kiv,
Det gialdt først Knuds og saa Svends Liv,
Vi lode det ikke førre[101];
Men siden der de vaare slavne ihjel
Jeg ene regierede Dannemark vel
Og kom mit paa det Tørre[102].

Jeg hadde saameget Nabohad

For Tydske sadde (med?) mig til Fad (Fads)
|A:185Jeg kunde mig ei forsvare,
Før jeg fik gjort mellem os en Gaard[103],
Han staar der vel i tusind Aar
Om han bliver tagen til Vare.

Jeg det for Sandingen sige vil
Biskop Absalon hjalp der fast til,
Som vaar i Lunde-Kirke,
Der vaar ei før uden kast en Vold,
Men vi sætte der en Mur vel bold,
Vi kalled' en *Danne-Virke.*

Halvtolte hundred og otte Aar
Efter at Guds Søn fødder vaar
Da blev den Mur alt rede,
Tre Aar derefter med gudelig Hof[104]
Da bygde han Sore vor Frue til Lof,
Den Kiærlighed han hende teede.

|A:186Siden foer jeg ind udi Ryland,
Og alt det Folk jeg overvand,
Jeg lod dem christne og døbe,
Efter Guds Søn fødder vaar
Halvtolvte hundred og tyve Aar,
Dermed, da kan det løbe[105].

Det samme Aar gjorde jeg Sjælands Lov
Hvor de skulde skifte Mark og Skov
Og andre Ærende at dømme,
Da blev og min Fader paa Alter reist,
Og Knud min Søn til Konning keist,
Den Glæde lod Gud mig sømme[106].

|A:187Med Herreskjold jeg og overvand
I Øster ude først Finland,
Derheden fik jeg godt Veder, (Veir)
I Tydskland vandt jeg og Demin,
Camin, Volgast og Stettin,
Med andre Slot og Stæder[107].

Keiser Friderich sig skrev af Rom,
Han sendte mig Bud, jeg til ham kom,
I Lybekke Stad vi der mødtes,
Jeg gav hans Søn der Dotter min,
Og han gav mig alle Landene sin
Som norden paa Elven stødtes.

Han gav mig der Beviisning oppaa,
Og Innocents Pave Stadfæstning aa
|A:188Med Buller af Guld det klare,
Til evigt Vidnesbyrd og Tegn
At alle de Land og (alle?) de Egn
Skulde danske Konning svare.

Ellevhundred og firs paa det første Aar
Efter at Guds Søn fødder vaar
Da gjordes denne Contracten[108];
Men andet Aaret som der kom næst,
Da kom Helsot og vorde min Giæst,
Han tog fra mig al Magten.

98

Læsten ɔ: Læsningen, Skriften, Evangeliet. Bliv ved din *Læst!* er da en heel *sindrig* Talemaade.

99

Usame ɔ: Usamdrægtighed isl. Usami uenig.

100

Mynner maae vel være *mindre,* og kunde, som her i Bogen saa tit, *maatte*.

101

Før lod vi det ikke, holdt vi ikke op.

102

Kom ɔ: bragde, saaledes: komme noget afsted, det er: *fremføre* det.

103

Gaard ɔ: Giærde, Befæstning, deraf Garde- Livgarde, der som saameget Dansk har maattet reise til Paris, før det kom i Vælten herhjemme, som gode udenlandske Vare.

104

Hof ɔ: Haab som sees af det gamle vocabularium in usum Dacorum, som vore nye Sprogmestere havde giort vel i at bruge, ligeledes af ny Danske Magazin 2 B. S. 332.

105

Egenlig staaer der M. hundred paa det halvfjerdssindstive Aar, men saavel her som i foregaaende Vers har jeg sat Tallet paa en anden Maade, da man vel ikke let falder paa at læse som Rimeren: Emhundred, dermed saa faaer det løbe.

106

Her har vi da det ældste Vidnesbyrd saavel om hvem der udgav Siælands gamle Lov som om Aarstallet, og her see vi Grunden hvi alle vore gamle Annaler have Aarstallet 1170. Dette Vidnesbyrd har selv Kofod Ancher ikke kiendt, som sees af hans Lovhistorie D. I. S. 96, og Suhm ikke heller, uagtet han T. 7. S. 382 anfører Riimkrøniken mellem dem der have 1170, |A:187thi ellers vilde han vidst, at Riimkrøniken taler udtrykkelig og alene om Sjælands

verdslige Lov, saa dens Vidnesbyrd slet ikke svækkes ved Talen om, naar Absalon gav Kirkeloven.

107

Saavidt jeg veed, omtales dette Finlandstog ei andensteds, neppe nævnes heller af Andre Camin og Stettin ved det vendiske Tog 1164 eller 65, og altsaa har Rimeren i det mindste ikke her pløiet med Annalerne.

108

Der staaer M. C. Fiirsindstyve. Riimkrøniken er da ogsaa den ubekiendte Hjemmel for denne Efterretning, og man vil bemærke, at saa naturlig følgende Annalister heraf kunde slutte at Innocents gav sit Stadfæstningsbrev i Valdemar den førstes Tid, er det dog slet ikke sagt om det var Rimerens Mening. See Suhms D. H. T. 7 S., 623 seq.

Erik Valdemarsen.

(Plogpenning).

Et falsk og svigefuldt Brøderskap
Er ofte stor Vaade og Fare,
|A:189Thi skal han være til Sind vel snap[109],
Som sig skal derfor vare.
Da jeg hadde Dannemarks Rige faaet,
Da fik jeg og Vansæme[110]
Med Abel min Broder som os var spaaet,
Ingen kunde hende stæme[111].
I ti Aar havde vi Orlov og Kri,
Vore Land lagde vi saa øde,
Saamangen Mand da slogs deri,
Derved maatte Hjertet bløde.
De Land vor Fader med Herreskjold
Havde vundet med Hæder og Ære,
Da finge over os Magt og Vold,
Deres Spot maatte vi da bære.
Siden lod han mig gribe med Falsk og Sviig
Og sætte i Boier og Lænke,
Saa lod han hugge Hoved af mig
I Slæten lod han mig sænke[112].
Den Tid jeg sad paa mine Knæ
|A:190Og skulde mit Hoved ombære[113]
Da spurgde han ad mit Liggendefæ
Hvor (som?), det skulde da være;
Jeg sagde, det ligger i Roskilde Bye
I Graabrødre Kloster til Giemme
Udi min Kiste er gjort af Nye,

I lader eder ikke græmme!
Tusend, halvtrediehundrede Aar
Og noget op paa det første,
Sanct Laurentii Nat jeg greben vaar
Det veed jeg vel til Gørste[114].
Siden funde da Fisker mit Hoved og Krop
Ufuldner og uden Skade[115],
De førde dem saa til Slesvig op
I Sanct Peders Kirke de det lade.

109

Snap, ventelig det samme som *snu,* i Slægt med *snappe,* og *Snaphane* ɔ: en der lister sig paa Fienden eller til Bytte.

110

Vansæme ɔ: Usame, Usamdrægtighed.

111

Stæme ɔ: stemme, standse.

112

Slæten ɔ: Slien.

113

Ombære ɔ: undvære, miste.

114

Gørste ɔ: Visse. Ordet staaer saavidt ieg veed ene i Dansken og tilhører da vel Islandsken hvor gørst er Superl. af gørr: klarlig, tydelig, *grandt*.

115

Ufuldner ɔ: uforfulet, uforraadnet.

Abel.

Jeg haver fornummet at Svig og Fals
Ihvor langt det om ganger,
Det kommer sin Herre igien paa Hals
|A:191Med Drøvelse, Sorrig og Anger.
Der Erik min Broder var slagen ihjel,
Som jeg hannum tænkde for lange,
Til Roeskild foer jeg med det Skiel
Jeg vented mig hans Guld at fange.
Da jeg kom ind som Kisten monne staae,
Bunden med Jernbaand haarde,
Jeg fandt der ei uden en Kappe graa,
Og dertil en Munke-Korde[116].
Da jeg havde seet den Kappe graae,
Jeg sørvde vi havde saa kivet[117],
Hans Agt fornam jeg der (var?) saa
Han vilde sig i Kloster have givet[118].

Grev Adolfs Dotter i Holsterland
Som jeg til Husfru hade,
Alt Dannemarks Rige som jeg befand
Gjorde hun en drabelig Skade.
De Brev min Oldefader Valdemar
|A:192Paa Veendens Rige forhvervde
Mod Danske hun saa udydelig var
Paa Had hun dennem fordærvde[119].

Tredie Aar sin jeg Konning blev[120],
Da fik jeg saa i Sinde
Det jeg drog sammen en Hær fuldgiev
Jeg tænkde mig Frisen at vinde;
Men der jeg kom til Egder-Stad[121],
De Friser mig der da mødte,
De gave mig der fuldondt et Bad,
Mit Blod de der udgødte.
Jeg meen jeg fik den Hevn og Nød
Af Guds retvise Domme,
|A:193For jeg lod slaae min Broder til Død,
Mig selv til liden Fromme.

116

Korde ɔ: chorda, Snor.

117

Sørvde ɔ: sørgede.

118

Udentvivl er Riimkrøniken ogsaa ældste Hjemmel for Beretningen om hiint Eriks Udsagn og Abels Fangst thi Annalerne synes at have oversat dens Ord, især dem om Abels Sorg, der syndes Rimeren naturlig. Suhms D. H. T. 10 S. 145.

119

Suhm omtvivler dette, T. 10 S. 217-18 men paa heel svage Grunde, thi at en stor Deel af de Breve der lyde paa Venden, endnu findes i det schverinske Archiv, beviser vel at Hvitfeld, der taler om *alle* Brevene, foer vild, men beviser mere for end imod Riimkrøniken og dens Udskriver Petrus Olai, da her nævnes bestemt kun Brevene til Valdemar 1ste som jo virkelig savnes.

120

Sin ɔ: siden, Sællandsfaren siger endnu *sin,* forresten seer man at Riimkrøniken sætter Abels Dødsaar til 1253 ligesom de *eiderstedske* Annaler S. D. H. T. 10 S. 207.

121

Egderstad ɔ: Eiderstæd.

Christoffer Eriksen.

Jeg kan det nu fuldvel forstaae
Ihvor en Mand sig vender,
Da vil det hannum gierne saa gaae:
Ham hænder alt som han trender[122].

Da tusind, trehundred og tyve Aar
Fra Guds Byrd gangne vare,
Til Dannemarks Konning jeg keiset var,
At jeg skulde det forsvare.
Markgreven som var paa Brandenborg
Gav jeg min Dotter hin kære,
Og gjorde deres Brøllop paa Vordingborg
Med stor Priis, Hæder og Ære.
Til Kloster gjorde jeg Knardrup Gaard
Vor Frue til Lov og Ære,
Trettenhundred og tyve paa det sjette Aar
Efter hun mon Christum bære.
|A:194Siden tog jeg mig saa ondt et Sind,
Disvær, at jeg saa gjorde,
Paa Retviished lagde jeg ei Vind,
Det kærde hver som torde.
Ridderskabet lagde jeg mig imod,
Det kom mig lidet til Baade,
Almuen jeg mig beskatte lod
Saare ud over sin Maade.
Thi vare de mig imod igien
I alle de Maader de kunde,
De gjorde mig baade Skade og Meen,
Lidt Godt de deri vunde[123].
I Taarnborrig grebe de Erik min Søn,
Som jeg lod til Konge kese (keise)
De ræddeds ei Tru, de hørde ei Bøn,
De gjorde hannum Last og Nese[124].
I Hadersløv sætte de hannum i Taarn
Han nød ei anden Naade,
Som de havde overlagt det tilforn
I lang Tid mod os Baade.
Da jeg fik spurgt det gik hannum saa,
Jeg tog hvad jeg havde rede,
|A:195Heden til Tydskland lod jeg staae
Om Hjelp og Trøst at bede;
Men Danske fulde til de Grever to,
Som der i Holsten vare,
Geert og Hans, de Hellede froe[125],
At de skulde dem forsvare.
Saa foer jeg igien med tydske Mænd
Til Siæland udi mit Rige,
De vare mig falske hver og en,

Thi maatte jeg anden Tid vige[126].
Da fik jeg at see foruden Drut[127]
Det Gamle sige i deres Tale
Ravnen hugger ei Andens Øie ud
Ihvad de skrige eller gale,
Paa begge Sider der da Tydske vaar,
Thi vilde de ikke stride,
Thi havde jeg ikke bedre Kaar,
Af Riget da maatte ieg glide.
|A:196Da Danske havde mig drevet yd
Med Grevernes Hjelp fornævnde,
Mod dem saa vendte de deres Spyd
De mig over dem vel hævnde,
I deres Land droge de giennesten ind
Og Jyderne mest, de nørre,
De Gottorp belagde med Magt og Sind,
Og Hadersløv vunde de førre.
Der kom Grev Geert og stridde paa dem,
Og slog og fanged der mange
Han sendte dem til sine Fogeder hjem,
Der havde de Dagene lange.

Siden bleve de tydske Herrers Aag
Danske fuldsvart at bære,
De skreve mig til i Brev og Bog
De monne det saare kære:
De havde der baade Land og Slot
I menige Dannemarks Rige,
Og alt det som deri var godt;
Ingen lode de være deres Lige.
De som tænkde at blive ved Magt
Om de kunde mig fornedre,
De Uslinge bleve imod deres Agt,
De kunde dem intet forbedre[128];
|A:197De som vare fuldglade dertil,
At de kunde mig uddrive,
Jeg det for Sanden sige vil,
Efter mig lode de først skrive;
De kaldte mig hjem til Lande igien,
At jeg skulde dem forsvaare,
For Greve Her Geert, deres største Uven,
Fordi de ræddeds ham saare.

Siden jeg da kom i Riget ind,
Som mig vel burde med Sande
Det kunde ei gaae udaf min Sind[129],
At de dreve mig af Lande,
Thi lod jeg da giøre et Svogerskab

Med Greven paa deres Skade,
Min Søn fik hans Dotter i Ægteskab,
Som Hertugen i Saxen før hadde.

Siden tog jeg paa et stort Uraad[130],
I Børlund greeb jeg Bisp Tyge
Og sætte en i Fængsel og gjorde hannum Haad[131]
|A:198Thi lod han sig ei lyge[132],
Før han kom ud til Pavens Gaard,
Og Riget i Forbud sætte,
Det var deri paa otte Aar,
Før det kom af den Trætte.

Siden kom Tvedragt mellem Greven og mig,
At vi kunde ei fordraves,
Thi drev min Søn hans Dotter fra sig
Med hende kunde han ei haves[133].
Paa Lohed mødtes vi siden i Kri,
Og Seiren gik hannum til Hande,
Thi jeg hadde mange Tydske deri,
Som ei vilde troligen stande.
Saa flydde jeg da til Lolland ind,
I Saxkøben jeg greben vorde,
Til Aaleholm ført fuldbleg om Kind,
Baade Danske og Tydske det gjorde[134].
|A:199Omsider kom jeg derud med Nød
Til Falster lod jeg mig føre,
Der blev jeg giennesten paa Nykøbyng død,
Og siden begraven i Sore.
Tusinde og trehundrede Aar
Og dertil elleve og tyve[135],
Efterat Guds Søn fødder vaar
Jeg vil det ingenlunde lyve.

122

Et herligt Ordsprog, der i Klarhed og Klem langt overgaaer det sædvanlige: som man reder saa ligger man.

123

Det kalder man hverken at holde med Brud eller Beiler, men med Sandheden.

124

Last og Næse ɔ: Last og Skam.

125

Hellede froe ɔ: raske Helte. freo er frie, uforsagt paa Angelsachs.

126

Anden Tid ɔ: anden Gang.

127

Drut maae efter Sammenhængen betyde Skiemt eller Falsk, men om Ordets Slægtskab har jeg intet kundet opdage, uden maaskee det isl. drutr et Vindæg og det Angels: dry Trolddom, Koglerie, er af Slægten.
128

De kom ikke bedre i Stand.
129

Jeg kunde ei, som jeg burde, forglemme.
130

Uraad ɔ: Daarlighed, Utilbørlighed, noget anderledes synes vi at bruge Ordet i Taalemaaden: at mærke Uraad, men det lader og kun saa.
131

Haad ɔ: Haan, Skam.
132

Lyge ɔ: lige, nøie isl. lika behage, vores lie, som at lie (lige) en godt. Han helmede ikke, barede sig ikke, nøiedes ikke.
133

Haves ɔ: omgaaes, forliges, siger Sammenhængen, men Ordet har jeg ikke truffet.
134

Herremændene: Henneke Breyde og Johan Ellemose. Hvitf. T. 1 F. 458.
135

Det Aarstal staaer sig vel neppe, imidlertid er Tingen endnu ikke afgjort.

Margrethe.

Jeg beder derom alle gode Mænd
Hædre hver gode Kvinde!
Og raader eder alle hver og en
I drage det vel til Minde:
Dog Kiønnet det er dem skrøbeligt
Som deres Natur tilsyer[136],
Da gøre de ofte mandeligt,
Som Magt paa ligger dyr[137].

Jeg takker min Skaber i Himmerig
For alle Velgierninger og Naade,
|A:200At han gav mig her Lykken slig,
Det jeg for Riger skulde raade!
Jeg var ei uden paa ellevte Aar,
Jeg maae det sige med Lige[138],
Da mit Brøllop i København vaar
Med Kong Haagen af Norges Rige,
Med ham fik jeg siden Olav min Søn

Og Norge saa med hannum ærvde,
Saa fik jeg Dannemarks Rige skiøn,
Da Voldemar min Fader stervde[139];
Jeg takker de ædele Danske Mænd,
At de vilde mig det unde,
Som jeg havde været en Mand eller Svend,
Som best regiere kunde.

Konning Albret af Sverrig da han det fraa[140]
At Gud gav mig den Gave,
|A:201Til Danmark og Norge tog han stor Traa[141],
Han vilde dem fra mig have,
Han kaldte mig Konning Brogeløs[142],
Han mig saa saare speede[143],
Han hødte og truede og saare fnøs[144],
Sin Ondskab han saa teede,
Han jætted det stadelig og soer deraa,
Han skulde ei gaae med Hette,
Før han fik vundet mig Danmark fraa
Og Norges Rige med Slette[145].
Omsider skrev han mig til sin Agt,
At han vilde med mig stride,
Thi sendte jeg mod ham Dannemarks Magt
De tuede vel stande og bide,
Der grebe de hannum udi det Slag,
Og haardelig de hannum bunde,
|A:202Det skedte en Sancti Mathiædag
De Sverrig til min Hand vunde,
M. halvtrediehundrede og Lxxx Aar[146]
Og dertil Aar vel fyre
Efterat Guds Søn fødder vaar,
Det voldte hans Fiig og Gyre[147],
Saa lod jeg da skære en Hette ny
Af Vadmel vel femten Alne,
Men Struden der kom nytten udy[148]
At Lydden skulde ikke falne[149].

Den Snor som lægges af Strænge tre,
Hun brøster fuld neppelige,
Det siger Viismand foruden Spee,
Om hun lægges læmpelige,
|A:203Jeg lagde en Snor med Alle stark,
Da jeg vandt Sverriges Krune,
Og arved Norge til Dannemark,
At de skulde staae i Lune.[150]
Intet Vold eller Verdsens Magt
Kan de samme Riger beskade

Imeden de blive ved samme Pagt,
Som jeg dem sammen lade;[151]
Thi raader jeg alle de gode Mænd
Som for de Riger skulde svare,
Ridder og Svende hver og en
I lade dem saa sammen vare!
Lyder paa ingen Uvenners Raad
Som der vil andet raade,
Fordi at det kommer jer selv til Haad
Og Liv og Sjæl til Vaade!
Den hellig og uskyldagtig Eenfoldighed
Lade dem saa sammen blive,
Som er i Personer Trefoldighed,
Som Klerke prædike og skrive![152]

|A:204Tusend, firehundred og paa tolvte Aar
Efter Guds Søn var baaren
Da blev jeg død og lagt paa Baar
S. Simons og Judæ Aften det vaar en
Da jeg havde paa det tolvte Aar
Og dertil fulde tyve
For Dannemarks Rige standet til Svaar,
Jeg vil det ikke lyve.

I Roskild hviles nu mine Been,
Som der staaer nu beskrevet,
Havde jeg havt nogen hulder Ven,
I Sore da havde jeg blevet.

136

Tilsyer ɔ: tilsiger.

137

Hvad der ligger stor Magt paa.

138

Med Lige ɔ: med Fornøielse.

139

Stervde kunde vel være et gammelt dansk Ord da vi i Angels finde steorfan dræbe, men rimeligviis see vi dog her det indvandrede tydske *sterben*, der endnu paa en Maade lever, skiøndt *bandsat,* i *Stervboe*, og viser *hvor* det danske og tydske Maal kan forenes.

140

Fraa ɔ: spurgde imperf. af det gamle: *fregner*.

141

Traa ɔ: Attraa.

142

Brogeløs ɔ: Buxeløs.

143

Speede ɔ: spottede, gjorde Spee.

144

Hødte ɔ: truede, men da dette Ord følges med, betyder hødte vel her: smedede Rænker, som det vel kan betyde, da det er Oversættelsen af insidiari i det gamle Vocabular.

145

Med Slette ɔ: slet aldeles, og, om man vil, *aldeles slet*.

146

Dette Vers har jeg ladet beholde alle sine skiæve Been thi det maae have Fødder at gaae paa, saa langt som det er bagefter sin Herre 1388. Ellers har det vel hedt M. trehundred og Lxxx Aar og dertil togang fire.

147

Fiig og *Gyre* ɔ: Lyst og Begierlighed, der, som bekiendt, har hjemme i Østerleden.

148

Strud ɔ: Slæb, Svands, og man kan da togange sige: den Ting, hun havde en *Hale*.

149

Lyd ɔ: Farve, *falne* ɔ: falme. Ret *sindrigt* i alle Henseender.

150

Lune ɔ: Luun, kun Skade at det blev i *Lune*.

151

Lade ɔ: lagde.

152

Man seer let at Rimeren har i de tre forenede nordiske Riger villet see et Billede af Treenigheden, |A:204Skade at hvad der *skulde været Sandhed blev til Løgn*, thi forresten er det ganske rigtigt at vi i disse Folkefærd ligesom i hvert Menneske kan finde tydelige Spor af den Usynliges Billede.

Hermed vil jeg da slutte Udtoget af den gamle mærkelige Bog, thi vel havde jeg agtet endnu at tilføie Christian den Førstes Riim, for at Læseren kunde see hvor umuligt det er at sammes Forfatter kunde lagt de fremfarne Konger saa mange deilige Ord og nette Riim paa Tunge, men da udentvivl |A:205alt Vidnesbyrd er spildt paa hvem der ei kan see at de anførte Riim er forskiellige Mænds og Tiders Tale, vil jeg ei fylde Rum med det tvungne, aandsfattige og trangbrystige Eftermæle, der ikke desmindre for sin Tid ret godt kan gaae an. Rimeligviis er det, saavelsom kanskee Erik Pommers og Christophers Baiers, Riim af Broder Nigels fra Soer, som udentvivl har tillagt de Stykker, og tillige oversat Riimkrøniken paa Plattydsk med Dedicats til Kong Christian den Første, thi efterat have betragtet hin plattydske Oversættelse, som slutter førend Christians Død, kan jeg ikke skiønne rettere, end at den maae være gjort i Dannemark til Kongens Behag, som sagtens ei var stærk i Dansken,

og at det er denne Oversættelse Ditmarskerne overkom paa Valpladsen ved Hemmingstad.

I Udgaven af 1533 er, som sagt, tilføiet et Riim om Kong Hans, men naar og af hvem det er skrevet, meldes intet om. I danske Magazin giættes paa den bekiendte Erik Krabbe, og i Hofmans Bog om Adelen nævnes han reentud som Forfatter, men paa hvad Hjemmel skal jeg lade være usagt. Jeg for min Part anseer Sligt for aldeles urimeligt, ei alene fordi Rimet uimodsigelig er skrevet før han endnu var tyve Aar, men især fordi det heel |A:206igiennem synes at kundgiøre en Tid før Reformationens Udbrud, og Christian den Andens Fald, samt en Mand der intet havde mod samme Kong Christian. Ove Bilde og Ove Lunge nævnes udtrykkelig som Hjemmelsmænd, og da den Første kaldes *Biskop* som han først blev 1515, er Rimet formodentlig skrevet samme eller følgende Aar, og det efter min Betænkning af Mester Christen Pedersen, hvis ægte Danskhed, Fortrolighed med Fortidens Stiil og Peer Laales Ordsprog det synes mig at aande, ligesom der dog vel maa have været nogen Grund til det Sagn at han var Riimkrønikens Forfatter, hvorfor han ligefrem udgives i Fortegnelsen over Karen Brahes Bogsamling. Oprindelsen til at man ansaae Erik Krabbe for Manden, synes ei heller vanskelig at finde, thi han skal jo have foranstaltet Udgaven af 1555 og da man, som af Resens Fortale til jydske Lov sees, indbildte sig at Kong Hanses Riim da først kom for Lyset, var det intet Under man tillagde ham det, aldenstund han dog og havde skrevet danske Riim som dog ere i en ganske anden Tone.

Jeg har før anmærket at man i vore latinske Annaler sporer Rimkrønikens Brug, og derom kan Enhver overbevise sig som med den i Haanden, eller, endnu bedre, i Hovedet, vil giennemlæse Annalerne |A:207i Scriptores, Noget som vore mange grumme lærde Historikere dog maaskee ikke behøve, da de sagtens kan dem paa deres Fingre. Imidlertid vil jeg dog for ulærde Læseres Skyld anmærke, at i den Chronicon Danicum som slutter med 1286 (Script. T. v. p. 329) og agtes af Suhm for omtrent *samtidig*, findes om Erik Glipping følgende Ord: Ericus filius Christophori Regis successit patri in regno. Hic decimas eclesiarum tulit, nullam fecit justitiam, monasteria per eqvos suos et canes depauperavit, totusqe lubricus uxores nobilium violavit, hvilket for mine Øine at see er omtrent en ordret Oversættelse af hvad vi om samme Konge læse i Riimkrøniken:

Da jeg fik Dannemarks Rige boldt,
Jeg ingen Mand Retviished holdt,
Disvær, at jeg saa turde,
Kirken tog jeg sin Tiende fraa;
Med Folk, Heste, Hunde ogsaa
Jeg Klostre fattige gjorde.
Ukysk jeg i mit Levnet var,
Et hadeligt Rygte jeg derfor bar,

Og mest med gode Mænds Kvinne.

At man i en bagvendt Tid, da Konst som Lærdom er Lapperie, kunde faae Lyst til at vende det om og sige, at Rimeren, som naturligviis sammenlappede |A:208sin Krønike af Annalerne, har oversat bemeldte Stump, det bekymrer mig ligesaa naturligviis ikke, da jeg skriver for oplyste Folk i et philosophisk Aarhundrede. At endelig Riimkrøniken, som mindst i Begyndelsen af det 16tende Aarhundrede, er agtet for en historisk Kilde fra Middelalderen, beviser ikke allene Petri Olai Chronicon, hvor hele Vers og Linier af den hyppig indføres paa Dansk, men endnu mere Incerti Auctoris Chronicon ab anno 1268 ad 1523 men egenlig kun til 1500, (Script. T. VI.) hvor den udtrykkelig citeres under Navn af Chronicon vulgare og Chronica vulgaris p. 225 og 234. Ved første Sted anmærker Suhm at den Krønike kiender han ikke, men at det i saa Fald kun var fordi han ikke kiendte Riimkrøniken, kan man overbevise sig om ved nøiere Eftersyn.